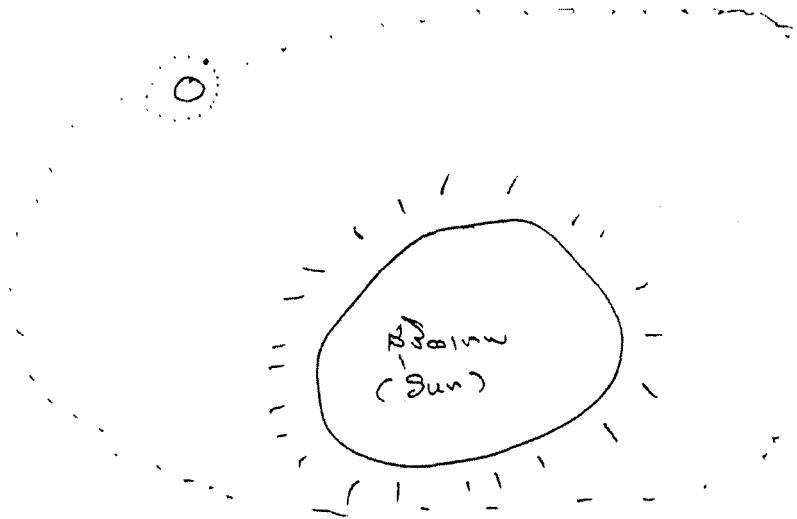

สามสิบปี 14 ตุลาคม ไทย กับ นรก, สวรรค์, และ โลกมนุษย์สากล

ธาวิต สุขพานิช
จักรวาลวิทยา, ท่าพระจันทร์

(To be continued.....)

ธาวิต สุขพานิช
16/08/46

เอกสารวิชาการหมายเลข 5

โครงการ "บรรยายสาธารณะ-ตลาดวิชา- มหาวิทยาลัยประชาชน
30 ปี 14 ตุลา กับประชาธิปไตยไทย" 2516-2546

สามสิบปี 14 ตุลาคม ไทย กับ นรค, สวรรค์, และ โลกมนุษย์สากล

ธาวิต สุขพานิช
จักรวาลวิทยา, ท่าพระจันทร์

นำบท :

ในวาระครบรอบ 30 ปี “14 ตุลาคม” ของปี พ.ศ. 2546 นี้ เราคงจะมา “รำลึก” ถึงคุณงามความดีของเหล่า “วีรชน” เหมือนทุก ๆ ปีที่ผ่านมา เพราะพวกเขาได้เสียสละชีวิต เลือดเนื้อ บาดเจ็บล้มตายกันมากมาย เพื่อให้ได้มาซึ่งการปกครอง “ประชาธิปไตย” อย่างทุกวันนี้

แต่การที่ พวกเราที่มาร่วมชุมนุม “รำลึก” ถึงพวกเขาในวาระนี้ ในอีกแง่มุมหนึ่ง เป็นเพราะ “พวกเรา” กับ “พวกเขา” เป็นคนร่วมสมัยกัน มีความทรงจำและประสบการณ์คล้าย ๆ กัน ทำให้งาน ๆ นี้เป็นคล้ายกับการชุมนุมของทหารผ่านศึก ทุก ๆ ปีก็มาร่วม “รำลึก” กันที่ในหมู่ผองเพื่อน แต่มันไม่เกี่ยวข้องกับคนต่างยุคต่างสมัยเพราะการสู้รบได้ยุติเสร็จสิ้นไปตั้งนานแล้ว

เหตุการณ์ “14 ตุลาคม” ผ่านพ้นมาตั้ง 30 ปี แต่มัน “ยุติเสร็จสิ้น” จริงหรือไม่? มันอาจยุติเสร็จสิ้นจริง ๆ ถ้าเราเห็นว่า “ประชาธิปไตย” เป็นเรื่องของการเมืองการปกครองเท่านั้น เหมือนกับที่เราเห็นว่า “รัฐธรรมนูญ” เป็นเรื่องของกฎหมายสถานเดียว คือ

เป็นแค่สิ่งที่กำหนดขึ้นตามกฎหมาย (de jure) แต่ไม่เกี่ยวข้องกับ
ชีวิตความเป็นอยู่จริง (de facto) ของเราเลย

แต่ “ประชาธิปไตย” เป็นสิ่งยิ่งใหญ่ มีความหยาบครอบคลุม
กว้างไกลกว่า “การเมืองการปกครอง” มากมายนัก เพราะมันต้องวาง
อยู่บนฐานทางความคิดอีกชนิดหนึ่ง นั่นคือ ความเชื่อเรื่องความ “เท่า
เทียม” ของมวลมนุษย์ และขยายผลไปสู่ประเด็น “สิทธิมนุษยชน
สากล” ในเวลาต่อมาจนกลายเป็นการต่อสู้เพื่อ “ประชาธิปไตย” ในที่
สุด

ตรงข้ามกับพัฒนาการของประเทศไทย ซึ่งถึงจะผ่านเหตุ
“เปลี่ยนแปลงการปกครองฯ 2475” มาช้านาน ก่อนจะมีเหตุการณ์
“14 ตุลาฯ” กว่า 40 ปี และถ้าวรวมเวลาอีก 30 ปีของ “14 ตุลาฯ” ถึง
ปัจจุบันมันก็ตั้งกว่า 70 ปีขึ้นไปแล้ว แต่ทำไมคติดัดความเชื่อเรื่อง
ความ “เท่าเทียม” ของมนุษยชาติ หรือประเด็นเช่น “สิทธิมนุษยชน”
กลับแทบไม่ส่งผลใด ๆ ต่อสังคมไทยเลย

ความเหลื่อมล้ำต่ำสูงของผู้คนในสังคมไทยระหว่าง “คุณ
หญิง – คุณนาย” กับพวก “บ่าวไพร่ – สาวรับใช้” หรือความแตกต่าง
ระหว่างข้าราชการ “ชั้นผู้ใหญ่” กับพวก “ชั้นผู้น้อย” (ทั้งด้าน “การ
เมือง” และข้าราชการ “ประจำ”) ตลอดถึงความสัมพันธ์ระหว่าง
“ข้าราชการ” ส่วนรวมกับพวก “ราษฎร” สามัญทั่วไป ความเหลื่อม
ล้ำระหว่างกันเหล่านี้ ยังถือเป็นสิ่งปกติธรรมดา

เป็นไปได้อย่างไรในสังคมไทยของเรา ซึ่งผ่านการ “เปลี่ยนแปลงการปกครองฯ 2475” มาตั้งกว่า 70 ปีแล้ว และเป็นประชาธิปไตยมาแต่ “14 ตุลาฯ” เมื่อ 30 ปีที่แล้ว ยังยึดมั่นถือมั่นว่า ความ “ไม่เท่าเทียม” เป็นสัจธรรมของสังคมของเราและเรื่อง “สิทธิมนุษยชน” ยังเป็นเรื่องของกฎหมายซึ่งแปลว่าได้รับการ “อนุญาต” ให้ทำได้/หรือ ทำไม่ได้เป็นสำคัญ

ทุก ๆ ครั้งที่เกิดข้อพิพาท และผู้รับหน้าที่ราชการไปตรวจสอบข้อเท็จจริง คำศัพท์ที่นิยมแพร่หลาย คือพวกเขาต้อง “ลงพื้นที่” เสมอ ๆ ประเด็นคือพวกเขา “สูงส่ง” อยู่ในชั้นฟ้าระดับใด ถึงจะ “ลง” มาให้ความเป็นธรรมในโลกมนุษย์ได้

พวกข้าราชการเหล่านี้ทั้งหมดนั้น ตามภาษากฎหมาย อันเป็นมรดกตกทอดจากสมัยศักดินาดั้งเดิม กำหนดให้เป็น “เจ้าพนักงาน” บ้าง เป็น “เจ้าหน้าที่” บ้าง คำศัพท์สำคัญคือ “เจ้า” ที่นำหน้าอยู่ทำให้พวกเขาเป็น “เจ้าคนนายคน” ตามกฎหมาย เหมือนกับเป็น “เทวดา - นางฟ้า” ลอยละล่องอยู่บนสรวงสวรรค์ ต่างจากสามัญชนซึ่งอยู่ในโลกบ้าง ในนรกบ้างแบบเดิม ๆ อย่างโบราณ

คติคิดความเชื่อทางกฎหมายแบบนี้ ที่ยกย่องให้ข้าราชการเป็น “เจ้าคนนายคน” ตลอดมาคือสิ่งที่เรียกว่าระบบ “กฎหมายบ้านเมือง” (Positive Law) ซึ่ง “พระเจ้าแผ่นดิน” (Sovereign) จะกำหนดกฎระเบียบใด ๆ ก็ได้ ไม่จำเป็นต้องมีเหตุมีผล ไม่จำเป็นต้องสัมพันธ์กับ

ขนบธรรมเนียมประเพณี หรือหลักธรรมคำสอนทางศาสนาใด ๆ ทั้ง
สิ้น

ต้นตำรับของผู้นำ “กฎหมายบ้านเมือง” นี้มาประดิษฐาน
(แปลว่า:- ตั้งไว้ในที่สูง ให้เคารพนับถือ) ในประเทศไทยคือ กรม
หลวงราชบุรีฯ ผู้เป็น “พระบิดาของกฎหมายไทย” ที่นักนิติศาสตร์
ไทยยกย่องสักการะ ทำให้สังคมไทยจะพัฒนาต่อ ๆ ไปอย่างไร ๆ มี
การ “เปลี่ยนแปลงการปกครองฯ” มากี่ครั้งก็หน หรือมี “14 ตุลาคม”
มากี่สิบปี ชาวไทยยัง “เหลื่อมล้ำค่าสูง” กันเหมือนเดิม

พวก “เจ้า” ก็ยัง “สูงศักดิ์” และเต็มไปด้วย “อภิสิทธิ์” เหนือ
สามัญชน ทำให้ความ “เท่าเทียม” ไม่มีอยู่จริงในโลกนี้ คำว่า
“ประชาธิปไตย” เป็นสิ่งเพื่อเจือไร้สาระ เพราะระบบกฎหมายของ
ไทยทั้งหมด ยังให้ความสำคัญของ “เจ้าหน้าที่” และ “เจ้าพนักงาน”
เหนือสามัญชน ตามหลักเกณฑ์ของระบบ “นิติศาสตร์” อยู่อย่างเดิม
เช่นสมัยศักดินา

หลัก “พุทธศาสนาน้ำน่าน” กับหลัก นรก/สวรรค์สากล

ตลอดระยะเวลานับพัน ๆ ปีที่ผ่านมา ซึ่งถือกันว่า “เก่าแก่ –
โบราณโบราณ” อย่างเหลือหลายนั้น (จริง ๆ แล้วเป็นช่วงเวลาที่ “สั้น
มาก ๆ” ในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ) มนุษย์เราเริ่มมีหลักธรรม
คำสอนทางศาสนามีหลักศีลธรรม มนุษย์จะเริ่มแบ่งแยกจักรวาล ออก

เป็น 3 ส่วนหลัก จากข้างบนถึงข้างล่าง แทบจะไม่มีข้อยกเว้น คือ ก) สวรรค์, ข) โลกมนุษย์, และ ค) นรก คล้าย ๆ กันทั่วโลก

โดยนิยามว่า ก) สวรรค์ อยู่ข้างบน สูงส่ง สวยงาม สุขสบาย ไร้กังวลทั้งหลายทั้งมวล เพราะเป็นสถานที่ของคนที่ดีงามเท่านั้น, ข) โลกมนุษย์ อยู่ตรงกลาง จึงผสมผสานระหว่างสุขบ้าง ทุกข์บ้าง สูงส่ง สวยงามบ้าง เลวทรามต่ำช้าบ้าง ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ ขึ้นอยู่กับกรรม และขึ้นอยู่กับเวลาสถานที่และบุคคลหนึ่ง ๆ ไป, ค) นรก อยู่ลึก ๆ ลง ไปใต้พื้นโลก และมีแต่ผู้ต่ำช้าเลวทรามเท่านั้น

โดยวัฒนธรรมจารีตประเพณีที่ไทยรับมาจากแขก การแบ่ง แยกจักรวาลออกเป็น 3 ส่วนเช่น นี้เราเรียกว่า “ไตรภูมิ” มาแต่สมัย สุโขทัย ซึ่งจะมีการแบ่งย่อยซอยแยกให้ละเอียดซับซ้อนขึ้นไปอีก ว่า แต่ละ “ภูมิ” ดังกล่าวต้องจัดลำดับกันเช่นใด เช่น “สวรรค์” มีอยู่ที่ชั้น หรือ “นรก” มีที่ระดับและแต่ละ “ชั้น” แต่ละ “ระดับ” แสดงถึง อะไร ๆ บ้าง

เช่นใน “สวรรค์” ซึ่งมีคน (ตาย) ที่ดี ๆ เท่านั้น แต่ที่ว่า “ดี” นั้นมันดี “มาก/น้อย” แค่ไหน? คือถ้า “ดีมาก” เกรด A ก็ควรอยู่ใน สวรรค์ “ระดับสูงกว่า” คนในระดับ เกรด B เป็นต้น และสำหรับคนที่ต้องไป “ตกนรก” หมกไหม้เพราะได้ “ก่อกรรมทำเวร” ไว้ใน ระหว่างมีชีวิตอยู่ ก็ควรจำแนกว่าได้ก่อกรรมทำเวรไว้ใน “ระดับเลว ร้าย” แค่ไหน และควรอยู่ใน “นรกชั้นใด” ด้วย!

อีกนัยหนึ่งคือคนดี ๆ เป็นพวกที่ “สูงส่ง” ร่วมกันหมด จะต่างกันเฉพาะว่า “สูงมาก/สูงน้อย” กว่ากันเท่านั้น และในทางตรงกันข้าม คนเลว ๆ ต้องเป็นพวก “ต่ำช้า” เหมือน ๆ กันทั้งนั้น โดยจะต่างกันในความ “ต่ำมาก/ต่ำน้อย” กว่ากันนั้น ขึ้นอยู่กับคำวินิจฉัยของท่าน “ยมบาล” อีกทอดหนึ่ง ระบบความเชื่อเกี่ยวกับนรก/สวรรค์นี้จะสะท้อนกลับมายัง “โลกมนุษย์” โดยตรง

เพราะ “โลกมนุษย์” ของเราที่ผ่าน ๆ มาทุกยุคทุกสมัย จะเต็มไปด้วยความ “เหลื่อมล้ำ” และ “ต่ำ/สูง” ของผู้คนในสังคม มีผู้คนที่ซึ่งยึดมั่นถือมั่นว่าตนเป็น “ผู้ลากมาดี” และ “สูงส่ง” กว่าคนอื่น ๆ คือเป็นพวก “เจ้าคนนายคน” โดยชาติกำเนิด ตรงข้ามกับพวก “ไพร่ฟ้า” หรือ “สามัญชน” ทั่ว ๆ ไป ซึ่งมีชาติกำเนิดที่ “ต่ำต้อย” และควรถูก “สนตะพาย” ไปวัน ๆ

พุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาหลักของไทยเอง แม้จะไม่มีคำสอนเกี่ยวกับ “สวรรค์/นรก” อยู่ แต่เพราะยึดถือคติกา “โลกานุวัตร” ที่แปลตามพจนานุกรมว่า “ความประพฤติตามโลก” โดยราชบัณฑิตหรืออีกนัยหนึ่งคือ “อย่าขวางโลก” ในภาษาชาวบ้าน ถ้าคนทั่ว ๆ ไปเขาเชื่อถือตัวอะไรกันอย่างไร และความเชื่อ/แนวปฏิบัตินั้น ๆ ไม่ขัดกับหลักธรรมคำสอน ก็ไม่ต้องไปขัดขวางห้ามปราม

ในเมื่อชาวโลกเขาเชื่อกันเรื่องนรก/สวรรค์ มีเทวดา – นางฟ้า อยู่ข้างบน และมีผีห่า – ซาตาน อยู่ข้างล่าง ซึ่งตามหลัก

“โลกาณูวัตร” แห่งพุทธศาสนาแล้ว อนุโลมให้ใครอยากเชื่ออย่างไร ก็เชื่อไปและห้ามการต่อต้านอย่างเด็ดขาด เกิดเป็นคติว่า “**ไม่เชื่อ – อย่าลบหลู่**” ในหมู่ชาวพุทธ – ไทย ที่ทรงพลัง และยึดมั่นถือมั่นกันมา จนทุก ๆ วันนี่!

การยึดถือหลัก “โลกาณูวัตร” ในสังคมไทยส่วนรวม เอื้อให้ แนวคิดความเชื่ออย่างอื่น ๆ รวมถึงเรื่อง “**นรก/สวรรค์**” สอดแทรก เข้ามามากขึ้น ๆ ตามลำดับ จนดูราวกับว่าสิ่งที่เรียกว่า “**นรก – สวรรค์**” ของไทยนั้น เป็นผลผลิตทางความคิดความของชาวไทย มา ตั้งแต่ “**โบร่ำ – โบราณ**” ซึ่งแปลว่า “**เก่าแก่**” อย่างมาก ๆ เลย ทั้ง ๆ ที่มีอายุแค่ประมาณหนึ่งพันปีนี่เอง

แต่ในระยะเวลาหนึ่งพันปีนั้น อาจถือว่าเก่าแก่ยาวนานมาก ๆ ก็ได้ เพราะในห้วงเวลาดังกล่าวนี้ หลักธรรมคำสอนของพุทธ ศาสนา ได้เข้ามาทำหน้าที่เป็น “**กฏ – กติกา**” ให้กับสังคมไทย ชี้นำว่า ใครจะไป “**ตกนรก/ขึ้นสวรรค์**” ด้วยเหตุผลอย่างไร? และทำไมใคร ๆ ถึงได้เกิดมาเป็น “**เจ้า**” หรือเป็น “**ไพร่**” ด้วย “**บุญ – กรรม**” ที่ได้ “**ก่อไว้**” อย่างไม่รู้ตัว!

ความเหลื่อมล้ำต่ำสูงของมนุษย์ในสังคม หรือความ “**ยาก – ดี – มี – จน**” ของมนุษย์ตามชาติกำเนิด ได้ถูกคำอธิบายทางพุทธ ศาสนา ชี้แจงว่าเป็นเรื่องของ “**บุญ – ธรรม – กรรม – ต่าง**” ซึ่งถูก ต้องดั่งงามเหมาะสมอยู่แล้วมานับร้อย ๆ ปี ทำให้ภายในระเบียบคิด

ความเชื่อแห่งพุทธศาสนา ความ “เท่าเทียม” ของมวลมนุษยชนในสังคม หรือหลัก “ประชาธิปไตย” เป็นสิ่งซึ่ง “ไร้สาระ” โดยปริยาย!

อันที่จริงหลักธรรมคำสอนแท้ ๆ ของพุทธศาสนา ไม่ได้มีขึ้น เพื่อสร้างความชอบธรรมแบบ “น้ำเน่า” นี้ใด ๆ เลย แต่สังคมอินเดีย ของพระพุทธองค์ กับสังคมไทยสมัยโบราณ มีความพ้องต้องกันที่สำคัญประการหนึ่ง คือยืนยันในความ “เหลื่อมล้ำต่ำสูง” ของมวลมนุษยชนเหมือน ๆ กัน พุทธศาสนาเป็นเพียง “เครื่องมือ” อีกชนิดหนึ่ง เพื่อมาค้าชูความ “เหลื่อมล้ำต่ำสูง” เท่านั้นเอง

แต่พุทธศาสนาจะเป็น “เครื่องมือ” ชนิดที่พิเศษมาก ๆ เลย เพราะมันสามารถจะเอามาใช้ในการอธิบายอะไร ๆ ก็ได้ทั้งนั้น และด้วยพลังอำนาจในการ “อธิบาย” สรรพสิ่งนี้เอง มันถึงได้กลายเป็น “ศาสนาหลัก” ในปัจจุบัน ซึ่งก็ไม่ต่างอะไรจาก “ศาสนาคริสต์” ของชาวตะวันตก ซึ่งมีอำนาจในการ “อธิบาย” สรรพสิ่งคล้าย ๆ กันด้วย

ในแง่ของรายละเอียดแล้ว สวรรค์ของฝรั่งหรือ “Heaven” นั้น สำหรับชาวพุทธทั่ว ๆ ไปอาจไม่เห็นจะคิดตรงไหนเลย เพราะแค่ได้ไปอยู่กับ “God” หรือพระผู้เป็นเจ้าเท่านั้นเอง ต่างจากสวรรค์ที่คนไทยคุ้นเคย หรือที่ฝรั่งเรียกว่า “Paradise” อย่างสิ้นเชิง เพราะสวรรค์ของเราจะเหมือนกับงาน “Party” ที่กินเลี้ยง สักสรรค์ เต็มระบำฟ้อน ฯลฯ กันแบบแทบไม่รู้จบ...มันส์สุด ๆ ๆ ๆ!

นรกของฝรั่งอาจน่าสนใจกว่าสวรรค์บ้าง เพราะดูเหมือนว่าพวกเขาไม่รู้จักให้นรกเป็นแบบใด มันควรจะเป็น “ร้อน” ด้วยไฟนรก หรือ “หนาวเหน็บ” จากลมของปีศาจร้าย นรกของพวกเขาก็สลับกลับไปกลับมา ระหว่าง “สว่าง – ร้อน” กับ “หนาว – มืด” ดังกล่าวมาตลอดประวัติศาสตร์ประเดี้ยวก็หนาว ประเดี้ยวก็ร้อน ขึ้นกับว่าใครคิดว่ามันควรจะเป็นแบบไหน?

แต่จะมี 2 สิ่งเกี่ยวกับ “นรก/สวรรค์” ที่พอจะยึดถือได้ ในหลาย ๆ พันปีที่ผ่านมา คือ:-

1. ตำแหน่งของพวกมัน คือ ก) สวรรค์จะต้องอยู่ข้างบน, ข) นรกต้องอยู่ข้างล่าง และ ค) ส่วนโลกมนุษย์ของเราเนี่ย จะต้องอยู่ “ตรงกลาง” ระหว่างนรกกับสวรรค์เสมอ
2. กฎกติกาของพวกมัน ทั้ง “นรก” และ “สวรรค์” จะผิดแผกแตกต่างจากปกติมาก ซึ่งโดยพื้นฐานคือ วัน เวลา ชั่วโมง และนาที ของทั้งนรกและสวรรค์นั้น จะแตกต่างจากเวลาของโลกมนุษย์อย่างสุดจะเปรียบเทียบ เพราะเวลาในนรกหรือบนสวรรค์เพียงวันเดียวอาจเทียบเท่ากับวันเวลาในโลกมนุษย์เป็นสิบ ๆ ปีก็เป็นได้!

ซึ่งความแตกต่างระหว่าง “สวรรค์ – โลกมนุษย์ – นรก” ดังกล่าว นำสู่การสร้างกติกามารยาท ความเข้าใจ ให้สำนึกว่า “สวรรค์ย่อมมีกฎของสวรรค์” และ “นรกก็มีกฎนรก” ซึ่งจะแตกต่างจากกฎ

ของ “โลกมนุษย์” ชนิดผิดกันไกล และไม่สมควรเอาเรื่องของ “นรก
- โลก - (และ) สวรรค์” มาไต่ตรองร่วมกันเป็นอันขาด

สวรรค์/นรก ของไทยกับของฝรั่ง มันเหมือนกันตรงไหน?

ในระดับของโครงสร้างหรือระดับ “มหภาค” แล้ว นรกก็คือ นรก และสวรรค์ก็คือสวรรค์ ไม่ว่าจะ เป็นของฝรั่ง ไทย จีน แยกก็จะคล้าย ๆ กันหมด ซึ่งเป็นคติคิดที่ “สากล” อย่างประหลาด คือ “สวรรค์” ต้องอยู่ข้างบน และ “นรก” ต้องอยู่ข้างล่างเสมอไป

พร้อมกันนี้สวรรค์ต้องเป็นที่อยู่ของคน (ตาย) ที่ดี ๆ ร่วมกับเหล่าเทวดา/นางฟ้า และนรกต้องเป็นที่อยู่ของคน (ตาย) ที่เลว ๆ ร่วมกับผีเปรตตอสุรกายสารพัดชนิด โดยพวก “ชาวสวรรค์” จะต้อง “สูงส่ง” ลอยละล่องอยู่บนฟ้า ส่วนพวกหลังต้อง “ต่ำช้า” หมกหม้ออยู่ข้างใต้ ทำนองเดียวกันหมดอย่างไม่มีข้อยกเว้น

ทำให้มีการเปรียบเทียบมาถึงคน (เป็น) ที่ดี ๆ สวย ๆ รวย ๆ เก่ง ๆ ฉลาด ๆ ฯลฯ ว่าเป็นพวก “สูงส่ง” ที่ลอยฟ่องอยู่บนท้องฟ้า คล้าย ๆ กับพวก “ดารา” (Stars) ซึ่งเจ็ดจ้าจรัสแสง ส่วนคน (เป็น) ที่เลว ๆ ชี้อ่แหล่ ๆ จน ๆ และโง่ ๆ ฯลฯ ว่า “ต่ำต้อย” ติดดิน คล้าย ๆ สัตว์เลื้อยคลานทำนอง “กิ้งกือ/ไส้เดือน” แบบว่า-ประมาณนั้น

ปมปริศนาคือทำไมมนุษยชาติถึงมีความเชื่อมกันแบบนี้ ?

สิ่งที่อยู่ “สูง ๆ” จะต้อง “ค้ำจุน” กว่าสิ่งที่อยู่ “ต่ำ ๆ” จริงหรือ! และถ้าเป็นสิ่งที่ “ต่ำมาก ๆ” (เช่นใน “นรก” เป็นอาทิ) ก็จะต้อง ทั้ง “ชั่วช้า-เลว-ทราม” ตามไปด้วย! เป็นไปได้ไหมที่พวก “กิ้งกือไส้เดือน” ที่มีคุณค่า ค้ำจุน ยิ่งใหญ่ ไม่ต่างจากเหล่า “เทวดา-นางฟ้า” ทั้งหลาย?

ในการตั้งคำถามแบบนี้ สำหรับคนโบราณยุคศกคตินาสาถลคือการแสดงออกของความไม่รู้จัก “กาะ/เทศะ” คือ “ที่ต่ำ/ที่สูง” อย่างชัดเจน เพราะลบหลุดต่อคติ “ฟ้าสูง/แผ่นดินต่ำ” อย่างชั่วช้าที่สุด เหมือน ๆ กับการยกย่องว่า “ไพร่-สกุล-สามัญชน” มีความหมาย ความสำคัญ ไม่ต่างอะไรกับพวก “เจ้า-นาย-ขุนนาง” ตรงไหนเลย!

คำถามดังกล่าวมัน “ผิดกฎธรรมชาติ” ของคนโบราณทั้งหมด เพราะเห็นชัด ๆ กันอยู่เองแล้วว่า “ฟ้าต้องสูง” และ “แผ่นดินต้องต่ำ” จะเป็นอย่างไรไปไม่ได้เป็นอันขาด และสิ่งที่อยู่ “สูง ๆ” ย่อมต้อง “ดีกว่า” สิ่งที่อยู่ “ต่ำ ๆ” แน่แน่นอน เพราะอย่างไร ๆ “ดวงอาทิตย์/ดวง-เดือน” บนท้องฟ้า ก็ต้องดีกว่า “กิ้งกือ/ไส้เดือน” อยู่วันยังค่ำ (คำว่า “วันยังค่ำ” มี “ดาวกับเดือน” ซ้ำขาดไม่ใช่หรือ?)

มีตำราของนักปราชญ์ทั้งของจีน ไทย แจก ฝรั่งเศสที่พิสูจน์ยืนยันถึง “หลักธรรม” นี้อยู่มากมาย ฝ่ายจีนอาจเรียกรวม ๆ ว่ามันเป็น “ลิขิตของฟ้า” ที่หมายถึง “ข้างบน” มีอำนาจชี้ขาดในสรรพสิ่ง ส่วน

ของแขก (อินเดีย) และไทยจะใช้คำประหลาด ๆ เช่น “โลกียธรรม” (คำซ้ำ: เพราะเป็นเรื่องของโลกนี้ ซึ่ง “ยุบหนอ-พองหนอ” ไม่จีรังยั่งยืน)

ผิดกับ “โลกุตระธรรม” (สูงส่ง : เพราะอยู่ “เหนือโลก” [โลก + อุดร + ธรรมะ] ซึ่ง “อมตะ” เทียงแท้ถาวรอยู่เป็นนิจ) เรื่องแบบนี้คนโบราณเชื่อมั่นแบบหัวชนฝา ว่ามันเป็น “สัจธรรม” ถูกต้อง แน่นอน เชื่อแบบนี้เหมือน ๆ กันหมดทั่วทั้งโลก เพราะมันเป็นคล้าย ๆ กับสิ่งซึ่ง “กินอยู่กับปาก-อยากอยู่กับท้อง” และ “รู้้อยู่แก่ใจ” สำหรับทุก ๆ คนไป

ฝรั่งโบราณเขาก็ยึดมั่นถือมั่นใน “สัจธรรม” พวกนี้เหมือนกับเราเช่นกัน เขาอาจไม่เรียกมันว่าเป็น “ธรรมะ” แบบนั้นแบบนี้ แต่เขาจะไปคล้ายกับจีนที่เรียกว่า “กฏ” (Law) แทน คือ “กฏของสวรรค์” (Laws of the Lunar Sphere) กับ “กฏของโลก” (Laws of the Sub Lunar Sphere) แทนโดย “กฏ” ทั้ง 2 นี้ จะตรงกับหลัก “โสดุตรธรรม” กับ “โลกียธรรม” ทุก ๆ กระเป๋าคันนี้!

ความแตกต่างระหว่างโลกมนุษย์กับสวรรค์ (และนรก) นอกเหนือจากความสับสน วุ่นวายไม่จีรังยั่งยืนของโลกมนุษย์ ไม่เที่ยงแท้ไม่มีความสุขเหมือนบนสวรรค์ (หรือเต็มไปด้วยความทุกข์ทรมานที่ถาวรของนรก) แล้ว ความต่างที่สำคัญเหนืออื่นใด น่าจะเป็นเรื่องของ “เวลา” ที่ผิดกันไกล เพราะระยะเวลาบนสวรรค์ (และนรก) จะ “ยาวนาน” กว่าในโลกมาก

ใครที่มีโอกาสไปสวรรค์/นรก (รวมถึง “โลกบาดาล”) เพียง 1 วัน และสามารถกลับมายังโลกนี้ในวันรุ่งขึ้น จะพบว่า “เวลา” ในโลกผ่านพ้นไปหลาย ๆ สิบปีแล้ว จนพ่อ-แม่-พี่-น้อง-ลูก-พี่ว-เมีย และเพื่อน ๆ ได้ล้มหายตายจาก หรือแก่เฒ่าเจียนตายไปหมดแล้ว เพราะ “กฎ” ของสวรรค์/นรก (และบาดาล) มันจะต่างกันเป็นคนละ “โลก” กันเลย

สวรรค์ล่ม นรกถล่ม กับ “เจ้า-ไพร่” ไร้สาระ

เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในหมู่ชาติตะวันตก โดยพวกเขาจะ “โละทิ้ง” คติคิดความเชื่อโบราณเรื่อง “ฟ้าสูง-แผ่นดินต่ำ” อย่างสิ้นเชิง และนำสู่การต่อสู้เรียกร้องระบอบ “ประชาธิปไตย” จากราว ค.ศ. 1790 เป็นต้นมา เพราะในปีนั้นกระทาชาชนายหนึ่งชื่อ John Locke ได้ตีพิมพ์ผลงานชื่อ Essays Concerning Human Understanding และได้ความนิยมและระเบิดเถิดเทิง

เนื้อหาที่ไม่มีอะไรมาก คือโดยพื้นฐานมนุษย์ทุกคนแล้ว คลอดออกมาเป็นตัวเป็นตน ไม่มีใครเป็น “เจ้า-ไพร่-ขุนนาง” หรือ “ผู้ดี-ผู้เลว” ไต ๆ ทั้งนี้ ทุกคนเท่าเทียม และเหมือนกันหมดตามธรรมชาติ ความแตกต่างระหว่างกันจะเกิดขึ้น “หลัง” การถือกำเนิดแล้วเท่านั้น

อีกนับหนึ่งคือมนุษย์ไม่มี “กรรมเก่า” (Karma) ไม่มี “สันดาน” (Innate Ideas) ไต ๆ ทั้งหลายทั้งมวล ที่เคยเชื่อ ๆ กัน

“ก่อน” ที่มนุษย์จะถือกำเนิดขึ้นมาเลย เพราะเด็กทารกทุก ๆ คน เป็น “ผ้าขาว” (Tabula rasa) เหมือน ๆ กันหมด เพราะพวกเขาจะดี/เลว ในเวลาต่อ ๆ มา เป็นผลมาจากครอบครัว สิ่งแวดล้อม การเลี้ยงดู ฯลฯ อันเป็นผลจาก “ประสบการณ์ชีวิต” (Experiences) เป็นสิ่งชี้ขาด

คำว่า “ประสบการณ์” ในภาษาไทยที่เราเอามาจากภาษาแขก ที่เน้นอยู่กับคำว่า “ประสบ” นั้นซึ่งจัดอยู่แล้วว่าเป็น “การ” ที่เราได้ “เห็น รู้ ได้ยินฯ” จาก “ภายนอก” เป็นสำคัญ ซึ่งถูกต้องตรงกับคำว่า “Ex” ใน “Experiences” อย่างที่สุด อันหมายความว่าคุณลักษณะของมนุษย์ทั่ว ๆ ไปนั้น เป็นผลิตผลจากการเผชิญกับสถานการณ์ “ภายนอก” เกือบทั้งหมดทั้งสิ้น

การอ้างว่าคนนั้นคนนี้ มีความ “สูงส่ง” หรือ “ต่ำต้อย” โดยชาติกำเนิดบ้าง โดย “บุญธิการ” หรือโดย “กรรมเก่า” บ้าง ทำนองเดียวกับสุภาษิตไทยโบราณที่ว่า “แข่งเรือแข่งพายนั้นแข่งได้ แต่จะแข่งบุญแข่งวาสนานั้น ไม่ได้หรอก” กลายเป็นสิ่งไร้สาระไปอย่างสิ้นเชิง!

ข้อคิดเช่นนี้อาจไม่แปลกประหลาดอะไรในปัจจุบัน เพราะเราได้ชิมทราบมันมานานับร้อย ๆ ปีแล้ว แต่ในสมัยที่มันเผยแพร่ไปต่อชาวโลก คติคิดแบบนี้เป็นเรื่องแปลกประหลาดอย่างที่สุด เพราะทำไมนาย John Locke ซึ่งเป็นคนอังกฤษ โดยชาติกำเนิด ถึงไม่รู้

จัก “กาลละ-เทศะ” ไม่เคารพเรื่อง “ฟ้าสูง-แผ่นดินต่ำ” และยิ่ง ๆ ขึ้น
ไปกว่านั้น คือทำไมหนังสือของเขาถึงเป็น “Top Hit” ได้อย่างไร ?

ความยิ่งใหญ่และได้รับความนิยมในวงกว้างต่อ John Locke
นั้น เกิดจากการปฏิพื้นฐานที่ดีเลิศของหนังสืออีกเล่มหนึ่ง ซึ่งถึงจะ
อ่านให้รู้เรื่องได้ยากเย็นอย่างเหลือเกิน ขนาด “ชื่อเรื่อง” ของมันยัง
หากคนอ่านให้ถูกได้ยากเต็มที เพราะหนังสือเล่มนี้มีชื่ออย่างเป็นทางการว่า
“Principia Mathematica” (1787) และคนทั่ว ๆ ไป เรียก
มันว่า “ปริ้นซิเปีย” ซึ่งผิดพลาดอย่างร้ายแรง!

ชื่อของหนังสือเล่มนี้จริง ๆ คือ “ปรินคิปีเย” เพราะตัว
“C” ในภาษา “ละติน” จะต้องออกเสียงเป็น “ค” สถานเดียว
ส่วนผู้เขียนเองก็เป็นคนซับซ้อนซ่อนเงื่อน ยุ่งยากต่อความเข้าใจพอ
ๆ กับหนังสือของเขา ซึ่งพอสรุปแบบรวบยอดคือ นับจากผู้เขียนได้
แก่ Sir Isaac Newton ถือหนังสือของเขา , Principia
Mathematica, ต่างเป็นเรื่องยุ่งยากต่อความเข้าใจทั้งสิ้น

แต่สิ่งซึ่งยุ่งยากต่อความเข้าใจจริง ๆ คือเนื้อหาสาระหลักของ
หนังสือ เพราะมันบรรยายถึงอิทธิพลของ “แรงโน้มถ่วงของโลก”
กับรูปแบบของระบบ “สุริยะ” อันเป็นผลของแรงโน้มถ่วงดังกล่าว
เพราะดั้งเดิมมาแต่โบราณ ใครก็เชื่อมั่นว่า “ลัทธิธรรม” เหนือ
เรื่องอื่นใดคือโลกของเราใบนี้ จะต้องเป็น “ศูนย์กลางของจักรวาล”
อย่างไม่มีทางจะปฏิเสธได้เลย

มันเป็น “**สัญกรรม**” พอ ๆ กับปรากฏการณ์ของดวงอาทิตย์ที่จะต้อง “**ขึ้น**” ทางทิศตะวันออกทุก ๆ เช้า และต้อง “**ตก**” ทางทิศตะวันตกทุก ๆ เย็น อย่างไรก็ตามนั้น แต่หนังสือเล่มนี้กลับโต้แย้ง “**สัญกรรม**” ดังกล่าว คือดวงอาทิตย์ไม่เคย “**ขึ้น**” หรือ “**ตก**” ใด ๆ ทั้งสิ้น สิ่งที่เราเห็นเป็น “**ภาพลวงตา**” ให้เราหลงคิด หลงเชื่อกันผิด ๆ เท่านั้นเอง

ความจริงมีผู้อื่นที่เสนอทฤษฎีนี้มากกว่า 200 ปีแล้ว คน ๆ นั้นคือ Nicholas Copernicus ซึ่งตีพิมพ์หนังสือชื่อ *De revolutionibus orbium coelestium* (การโคจรของดาวบนสวรรค์) ไว้ตั้งแต่ ค.ศ. 1543 แต่งานชิ้นนี้มัน “**ล้ำยุค**” เกินไป จนคนทั่ว ๆ ไปไม่มีทางเข้าใจได้ และเลวร้ายยิ่งกว่านั้น คือเขานำเสนอว่า “**มันน่าจะเป็น**” แบบนี้โดยไม่มีข้อพิสูจน์อย่างเป็นทางการเลย

ความสำคัญของ Isaac Newton คือการให้ “**ข้อพิสูจน์**” ต่อทฤษฎีของ Copernicus ว่าถูกต้อง แน่นอน โดยอาศัยสมการพื้น ๆ (สูตรคิดสมการยิ่งใหญ่ไม่เคยต้องลึกลับซับซ้อน) คือ

$$F = G (m_1.m_2) \div r^2$$

ที่เรียบง่าย และไม่เกินสติปัญญาของใคร ๆ จะคำนวณเองได้

ในที่นี้ตัว “F” (Force) หรือ “พลังงาน” ทั้งหมด จะเท่ากับ “G” (Gravity) หรือ “แรงโน้มถ่วง” ของ “m1” (มวลสารที่ 1) เช่น โลกของเรา คูณด้วย “m2” (มวลสารที่ 2) เช่น ดวงอาทิตย์ แล้วหารด้วย “r” (รัศมี) หรือความห่างระหว่างมวลทั้ง 1 และ 2 เท่านั้นเอง จบ!

(ต้องขอร้องท่านผู้อ่านทุก ๆ ท่าน เพราะผมลืมวิธีเขียนสมการด้วย คอมพิวเตอร์ จริง ๆ แล้วมันควร

จะเขียน

$$F = G \frac{m_1 m_2}{r^2}$$

แบบนี้ครับ

สำหรับคนทั่ว ๆ ไปไปสมการนี้ ก็เป็นแค่ “สมการหนึ่ง” ทาง วิทยาศาสตร์เท่านั้น แต่มันไม่ใช่หรอกครับ จะให้ประเมินกันจริง ๆ แล้ว มันสำคัญกว่าสมการยอดนิยมของปัจจุบัน คือ

$$E = mc^2$$

นับ “ล้าน ๆ” เท่าตัว เพราะนอกเหนือจากสมการใหม่นี้ มันได้เอื้อ ต่อการสร้างระเบิดปรมาณูแล้ว เราในฐานะคนธรรมดา ๆ ไม่เคยรู้สัก ว่ามันจะเกี่ยวข้องกับเราตรงไหนเลย?

แต่ด้วยสมการพื้น ๆ เกี่ยวกับแรงโน้มถ่วงของ Isaac Newton โลกมนุษย์ของเราจะผันแปรเปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิง สวรรค์จะล่มสลาย และนรกจะพังพินาศยับเยิน เพราะด้วยสมการพื้น ๆ ดังกล่าว จะยืนยันพิสูจน์ชัดว่าโลกมนุษย์ กับสวรรค์ นรก (และโลกบาดาล) หรือในที่ไหน ๆ ของสกลจักรวาล ต่างต้องถูกต้องควบคุมด้วยกฎเดียวกัน คือ “กฎแห่งแรงโน้มถ่วง” รวมกันทั้งสิ้น

กฎเกณฑ์กติกาศาสตร์ ๆ อย่าง “โลกุตระธรรม” กับ “โลกีย์ธรรม” หรือ “*Sub Lunar*” กับ “*Lunar*” ตามที่คนโบราณยึดถือมานับพัน ๆ ปี จะกลายเป็นสิ่งเพื่อเจ้อ ไร้สาระด้วยสมการดังกล่าว สิ่งซึ่งเชื่อ ๆ กันว่า “สูงส่ง” เพราะอยู่บนท้องฟ้า ก็ไม่เห็นจะ “สูงส่ง” ตรงไหนตามความเป็นจริง เพราะสิ่งที่เรามองเห็นเป็น “ท้องฟ้า” นั้นมันก็ “ต่ำต้อย” อยู่ “ใต้ดิน” ของเราทุก ๆ วันด้วย

อ่านมาถึงตรงนี้คนไทยส่วนใหญ่ก็ยัง “มีน ๆ” อยู่ มองไม่เห็น “แรงโน้มถ่วง” กับ “สวรรค์” มันสัมพันธ์กันตรงไหน? ทั้งนี้เป็นเพราะเรามองอะไรแบบแยกส่วน จึงมองไม่เห็นภาพรวมที่เป็นระบบ แต่พวกฝรั่งเขามองโลกอย่างเป็น “ระบบ” เสมอ ทำให้มุมมองในทำนองดังกล่าวมีปัญหาแต่จุดเริ่มต้น เพราะขัดแย้งกับ “ระบบเดิม” ของพวกเขาชนิดสุดขีด

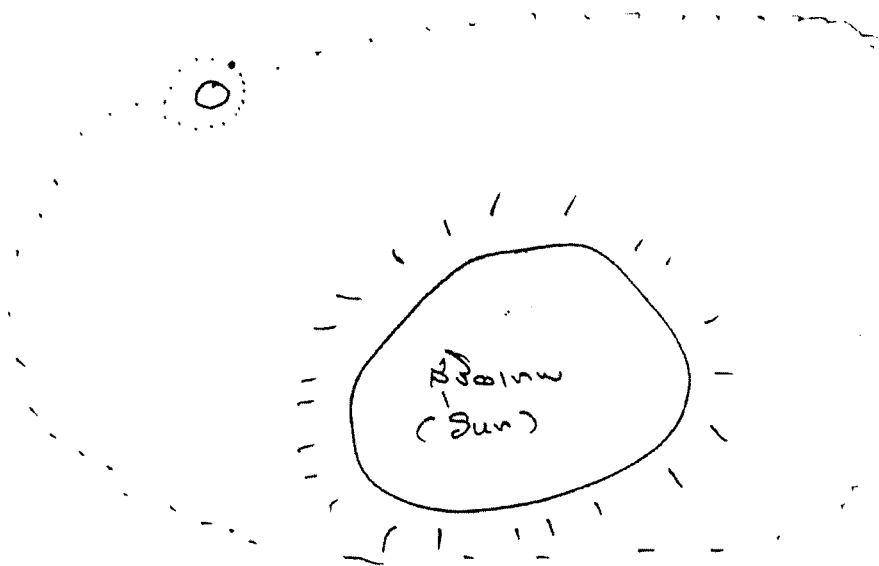
ลองนึกถึง “ระบบสุริยะ” อันเป็นผลของทฤษฎีแรงโน้มถ่วง
โลกของเรากำลังหมุนตัวรอบตัวเองทุก 24 ชั่วโมง และหมุนรอบ
ดวงอาทิตย์ทุก 365 วันเศษ ๆ มีดวงจันทร์กำลังหมุนอยู่รอบ ๆ โลก
ส่วนดาวพุธ อังคาร พฤหัส เสาร์ฯ เอง ก็หมุนรอบดวงอาทิตย์เช่น
เดียวกับโลก แต่จะใช้เวลาในการ “โคจร” หรือการหมุนรอบที่ต่าง ๆ
กันไป

โดยการ “หมุน หมุน หมุน” ทั้งหมดดังกล่าว เป็นปรากฏ
การณ์ในห้วง “อวกาศ” หรือ “Outer Space” ในภาษาอังกฤษ
(ของท่าน sir Isasc Newton) ซึ่ง “ห่อหุ้ม” โลกอยู่ทุก ๆ ด้าน แต่
เพราะแผ่นดินและผืนน้ำของโลกมันบังอยู่ เราจึงมองเห็นเจ้า
“อวกาศ” นี้ในแง่มุมเดียว คือเฉพาะในส่วนที่ “สูงเหนือหัว” ของ
เราขึ้นไปเท่านั้น

เราและมนุษยชาติดั้งเดิมทั้งหมด เรียกขานเจ้าพื้นที่ที่อยู่
“เหนือหัว” ดังกล่าวไว้ว่า “ท้องฟ้า” (Sky) ซึ่งก็เชื่อ ๆ กันอย่างแพร่
หลายว่า “สวรรค์” (ทั้ง Heaven และ Paradise) รวมถึงเหล่าเทพ
เทวดา นางฟ้า ตลอดจน พระเป็นเจ้า และเหล่าเทวดาทูต คงอยู่ “ข้าง
บน” นั่นด้วย ทำให้ผู้คนซึ่งคิดว่าพวกตนดึกดำกว่าคนอื่น ๆ รู้สึกว่า
ตนเองนั้น ต้อง “สูงส่ง” กว่าสามัญชน ชาวบ้านร้านตลาดตามไปด้วย
ระบอบการปกครองแบบศักดินา, สมบูรณาญาสิทธิราช,
สมมุติเทพ ฯลฯ รวมถึงคติคิดทางสังคมที่ค่าชูความเป็น “ผู้ดี” ว่าสูง

ส่ง “ไฟร์” ว่าต่ำช้า และ ฯลฯ ต่างต้องอิงอยู่กับคติเรื่อง “ฟ้าสูงแผ่นดินต่ำ” ร่วมกันทั้งหมด

แต่จากทฤษฎีแรงโน้มถ่วงของ Newton สิ่งซึ่งเราเรียกว่า “ฟ้า” มันไม่ได้อยู่ “สูง” สุดเอื้อมเพราะมันเป็น “Outer Space” ที่ “ห่อหุ้ม” โลกทุกทิศทุกทาง ทั้งด้านบนด้านล่าง ตำแหน่งของมันจึงไม่ใช่อยู่ “สูง” เท่านั้น แต่มันต้องอยู่ “ต่ำ” พร้อมๆ กันด้วย

(To be continued.....)

ธาวิต สุขพานิช
16/08/46

NOTE

เอกสารวิชาการหมายเลข 5

โครงการ “บรรยายสาธารณะ-ตลาดวิชา- มหาวิทยาลัยประชาชน
30 ปี 14 ตุลา กับประชาธิปไตยไทย” 2516-2546